

***PELLE, STASILANDIA JA RIKOLLISET ASIALLA - NIMI-
MERKIT KESKISUOMALAISEN LYHYET-PALSTALLA***

Eevi Pulkkinen
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kielten ja viestinnän laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kielten ja viestinnän laitos
Tekijä Eevi Pulkkinen	
Työn nimi <i>Pelle, Stasilandia ja Rikolliset asialla</i> – nimimerkit Keskisuomalaisen Lyhyet-palstalla	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Toukokuu 2023	Sivumäärä 21
Tiivistelmä <p>Tutkimuksessa kuvataan nimimerkkejä Keskisuomalainen-lehden Lyhyet-palstalla. Nimimerkkejä on tutkittu käyttäjänimien tutkimuksen sekä retorisen rakenteen teorian näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat: 1. Millaisia nimimerkkiluokkia palstalta löytyy? 2. Millaisia retorisia suhteita nimimerkkien ja viestien väliltä voidaan löytää?</p> <p>Aineisto koostuu Lyhyet-palstalle lähetetyistä viesteistä, joita on kerätty 153 kappaletta. Viestejä oli seitsemän päivän ajalta. Analyysimetodina on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Viestit on luokiteltu merkityksen ja kielenainesten perusteella viiteen nimimerkkiluokkaan. Lisäksi viestien ja nimimerkkien välisiä retorisia suhteita on jaoteltu retorisen rakenteen teorian mukaisiin suhdetyyppeihin.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että suuri osa palstan nimimerkeistä oli muita kielen ilmauksia kuin substantiiveja. Erisnimiä ja muita henkilöön viittaavia substantiiveja oli karkeasti vain alle kymmenesosa. Yleisimpiä retorisia suhteita olivat elaboraatio eli laajennos sekä väitteen kertaus. Lisäksi nimimerkkejä käytettiin mm. viesteissä esitettyjen väitteiden arviointiin sekä tulkintaan. Tutkimus tuo uutta tietoa sanomalehden tekstiviestipalstojen nimimerkeistä sekä niiden käyttötavoista. Tätä nimikategoriaa on aiemmin tutkittu melko vähän.</p>	
Asiasanat: nimimerkki, teoriaohjaava sisällönanalyysi, retorisen rakenteen teoria, yleisönosasto	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

TAULUKOT

Taulukko 1 Nimimerkkien luokat ja määrät.....	11
Taulukko 2 Retoriset suhteet ja niiden määrät	16

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEORIA.....	3
	2.1 Nimimerkkien tutkimus.....	3
	2.2 Retorisen rakenteen teoria	4
	2.2.1 Sisältösuhteet	5
	2.2.2 Esitystapasuhteet.....	6
3	AINEISTO JA MENETELMÄT.....	8
4	ANALYYSI	11
	4.1 Käyttäjänimitutkimukseen perustuva luokittelu	11
	4.2 Retorisen rakenteen teoria	15
	4.2.1 Sisältösuhteet	16
	4.2.2 Esitystapasuhteet.....	18
5	PÄÄTÄNTÖ.....	20
	LÄHTEET	22

1 JOHDANTO

Kandidaatintutkielmassani tutkin nimimerkkejä sanomalehti Keskisuomalaisen Lyhyet-palstalla. Lyhyet-palsta on tekstiviestipalsta, eli sinne saa lähettää lyhyitä viestejä tekstiviestillä ja lisäksi netissä tai jopa postikortilla. Viestit julkaistaan sanomalehdessä, sekä painettuna että verkkolehdeissä. Palsta on osa lehden mielipideosiota. Viesteissä lukijat voivat esittää lyhyitä kannanottoja erilaisiin aiheisiin. Usein aiheet sivuavat politiikkaa ja muita ajankohtaisia valtakunnallisia tai paikallisia aiheita. Jokaisessa viestissä on nimimerkki.

Aiheen valinta kumpuaa omasta havainnostani, että palstan nimimerkit poikkeavat jonkin verran siitä, millaiseksi nimimerkki yleensä mielletään. Verkon nimimerkeistä onkin enemmän tutkimusta, mutta nimimerkkejä yleisönosastopalstoilla ei ole juuri tutkittu. Tekstiviestipalstoista tai muista lyhyistä yleisönosastopalstoista ylipäätään on hyvin vähän tutkimusta. Tutkimukseni tuo lisää tietoa siitä, miten nimimerkkejä käytetään alustoilla, jotka eivät ole (täysin) Internetissä. Tekstiviestipalstan nimimerkit eroavat käyttäjänimistä ja perinteisestä nimimerkkikäytöstä, sillä ne eivät aina ole allekirjoituksenomaisia vaan pikemminkin osa itse tekstiä. Osa nimimerkeistä on kokonaisia lauseita, osa lyhyempiä. Genretutkimuksessa on korostettu, että on tärkeää tutkia myös epätyypillisiä tekstilajien edustajia. (Bhatia 2014: 43; Virtanen & Hiidenmaa 2020: 850). Sovellan ajatusta myös nimistöntutkimukseen. Tutkimukseni tuo uutta tietoa siitä, miten ihmiset mieltävät nimimerkin tarkoituksen ja miten se toimii osana lyhyttä yleisönosastoviestiä.

Haluan saada selville, minkä tyyppisiä nimimerkkejä palstalla on. Tutkin, millaisia nimimerkit ovat merkitykseltään ja rakenteeltaan ja millaisia merkityksiä ne saavat suhteessa viesteihin kokonaisuudessaan. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Millaisia nimimerkkiluokkia palstalta löytyy?
2. Millaisia retorisia suhteita nimimerkkien ja viestien väliltä voidaan löytää?

Käytän teoriataustana aiempaa tutkimusta verkon käyttäjänimistä (Hämäläinen 2016; Stommel 2008) sekä retorisen rakenteen teoriaa (Komppa 2012; Thompson & Mann 1988; Mann & Taboada 2005–2023). Aiemman käyttäjänimitutkimuksen pohjalta laatimani luokittelu vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni ja retorisen rakenteen teoria toiseen. Luvussa kaksi esittelen teoriataustaani ja luvussa kolme aineiston ja menetelmät. Neljännessä luvussa analysoin aineistoani tutkimuskysymysten valossa ja viidennessä luvussa arvioin tutkimustani sekä sen tuloksia.

2 TEORIA

2.1 Nimimerkkien tutkimus

Kielitoimiston sanakirjan mukaan *nimimerkki* on 'oikean nimen asemesta tekijänimenä vars. kirjoituksissa käytettävä nimen lyhenne, salanimi tms.; tällaista käyttävä henkilö' (KS s. v. nimimerkki). Myös verkon käyttäjänimistä puhutaan usein nimimerkkeinä.

Aiempi tutkimus käsittelee enimmäkseen verkon nimimerkkejä, joista käytän erottelun vuoksi termiä *käyttäjänimi*. Verkon käyttäjänimiä ovat tutkineet aiemmin mm. Lasse Hämäläinen sekä yksin (Hämäläinen 2016) että yhdessä Haasion kanssa (Hämäläinen & Haasio 2019) ja Wyke Stommel (2007). Hämäläinen ja Haasio (2019) ovat tutkineet suomalaisen seksichatin nimimerkkejä. Lisäksi Hämäläinen on tutkinut käyttäjänimiä muissa suomalaisissa verkkoyhteisöissä. Stommel taas on tutkinut nimimerkkejä saksalaisella nuorten syömishäiriöfoorumilla. Tutkimuksissa on keskitytty siihen, miten nimimerkit kuvaavat käyttäjiä sekä heijastavat heidän identiteettiään.

Hämäläinen määrittelee, että käyttäjänimi on "tiettyyn verkkopalveluun rekisteröidyn henkilökohtaisen käyttäjäprofiilin nimi, joka identifioi käyttäjän ja mahdollistaa hänen tunnistamisensa kyseisessä palvelussa" (Hämäläinen 2016: 398). Hämäläinen toteaa käyttäjänimien eroavan henkilönimistä siten, että käyttäjä valitsee käyttäjänimensä itse, eivätkä sitä valitse esimerkiksi vanhemmat (mts. 399).

Omassa tutkimuksessani käytän termiä nimimerkki kuvaamaan niitä aineistoni viestien osia, jotka on typografisesti erotettu muusta viestistä loppuun allekirjoitukseksi. Osien ei tarvitse muistuttaa allekirjoitusta tai nimeä täyttääkseen nimimerkin kriteerit tässä tutkimuksessa, vaan suhtaudun niihin puhtaasti rakenteellisena seikkana, vaikka otankin kantaa niiden tyypillisyyteen.

Hämäläinen jakaa käyttäjänimien lähtönimet (nimet, joiden pohjalta ne on muodostettu) neljään kategoriaan niiden merkityssisällön perusteella: henkilönnimet, muut propriit, muut kielen ilmaukset sekä tekosanat (keinotekoiset sanat). Hänen tutkimissaan kolmessa aineistossa eri luokkien osuus vaihtelee, mutta yleistäen kaikissa henkilönnimiä, muita kielen ilmauksia ja tekosanoja on keskenään karkeasti saman verran, 24–38 % aineistosta riippuen, ja muita propreja on kaikissa aineistoissa vähiten, enintään 14 %. (Hämäläinen 2016: 406).

Myös Stommel esittää vastaavanlaisen jaottelun, mutta siinä pääluokkia on kuusi: yleisesti tunnetut propriit (36 kpl, joista etunimiä 34 ja paikannimiä 2), uudismuodosteet (7 kpl), yleisnimet ja yleisnimilausekkeet (33 kpl, joista henkilöön viittavia 8 ja muita 25), adjektiivit (3 kpl), verbimuodot (2 kpl) ja huudahdukset (2 kpl). Nimimerkkejä aineistossa oli yhteensä 83. (Stommel 2007: 150) Olen laatinut näiden luokkien pohjalta oman luokittelun, jonka esitän menetelmäosassa.

2.2 Retorisen rakenteen teoria

Pohjaan nimimerkkien funktioiden analyysin retorisen rakenteen teoriaan, englanniksi *rhetorical structure theory* eli RST, joka tutkii tekstin rakennetta ja tekstinosien välisiä suhteita. Teorian ensimmäisiä kehittäjiä olivat William Mann ja Sandra Thompson, jotka kirjoittivat teoriasta 1980-luvulla (Thompson & Mann 1988). Teoriaa kehitettiin ensin tietokoneлингvistiikan tarpeisiin, mutta sitä on sittemmin käytetty monenlaisissa yhteyksissä (Taboada & Mann 2006: 424–425). Retorisen rakenteen teorialla on myös vuodesta 2005 asti ollut kanadalaisen Simon Fraserin yliopiston verkkopalustalla omat verkkosivut, jotka on luonut William Mann ja joita ylläpitää Maite Taboada. Sivuilla on tietoa teoriasta ja opastusta sen käyttöön. (Mann & Taboada 2005–2023).

Teorian avulla voidaan kuvata lauseidenvälisiä suhteita. Sitä voidaan käyttää kaikenkokoisiin teksteihin (Thompson & Mann 1988: 243). Analyysi perustuu yksiköiden semanttiseen ja funktionaaliseen analyysiin, eikä suhteita välttämättä voi perustella kieliopillisilla tai sanastollisilla seikoilla. (mts. 246, 250). Menetelmässä teksti jaetaan analyysiyksiköihin, usein lauseisiin, joiden välisiä suhteita analysoidaan (mts. 248). Mannin ja Thompsonin mukaan analyysiyksikön voi itse määritellä. Yksiköillä tulisi kuitenkin olla oma, itsenäinen merkityksensä tekstissä (mts. 250). Yksiköt jaetaan ytimiin ja satelliitteihin. Ydin usein esittää pääasian tai varsinaisen väitteen, kun taas satelliitit ovat ytimille alisteisia, lisäosan kaltaisia. Ilman ydintä satelliitti olisi usein turha tai ei ymmärrettävissä. Äärimmillen vietyinä voidaan väittää, että teksti, jossa on vain ytimet, olisi ymmärrettävä ilman satelliittejakin. Sen sijaan, jos vain ytimet poistettaisiin, ei tekstissä olisi järkeä. (mts. 266–268). Osien välisiä suhdetyyppejä

on valmiiksi olemassa varsin kattava määrä, mutta Thompsonin ja Mannin mukaan ne ovat avoin kokoelma, jota on mahdollista muokata ja laajentaa (mts. 250). Toisaalta Komppa (2012: 180) toteaa, että valmiissa suhdetyypeissä pitäytyminen parantaa tutkimuksen vertailtavuutta toisiin samaa teoriaa hyödyntäviin tutkimuksiin.

On syytä huomata, että kaikki tulkinnat tekstien retorisesta rakenteesta ovat tutkijan omia. Tutkija voi tehdä vain oletuksia siitä, miten tekstin retoriset suhteet näyttyvät lukijalle (Thompson & Mann 1988: 246). Esittelen tässä luvussa niitä suhdetyyppejä, joita olen aineistostani löytänyt. Thompson ja Mann jakavat suhteet kahteen luokkaan, esitystapaan liittyviin suhteisiin ja asiasisältöön liittyviin suhteisiin (Thompson & Mann 1988: 257, Komppa 2012: 38). Heidän mukaansa nämä eroavat siten, että sisältösuhteiden tavoite on saada lukija tunnistamaan kyseinen yhteys, ja esitystapasuhteiden tavoite on vaikuttaa lukijan suhtautumiseen (Thompson & Mann 257).

Suomessa teoriaa on hyödyntänyt esimerkiksi Johanna Komppa (2012). Komppa on väitöskirjassaan tutkinut suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen kirjoitelmia retorisen rakenteen teorian avulla. Hän on tutkinut kirjoitelmien lauseidenvälisiä suhteita sekä tekstien kokonaisrakennetta. Komppa tarjoaa tutkimuksessaan erittäin kattavan suomenkielisen kuvauksen retorisen rakenteen teoriasta. Lisäksi tutkimuksesta löytyy suomenkieliset käännökset eri suhdetyypeille. (Komppa 2012). Olen tutkimuksessani hyödyntänyt Kompan teoriakuvauksia suomenkielisenä lähteenä ja käytän myös omassa tutkimuksessani samoja suomenkielisiä suhdetyyppien nimiä.

Teoriaa on käytetty Suomessa muutenkin. Esimerkiksi Juvonen (2010) on tutkinut evaluoivien *että*-yhdyslauseiden retorisia rakenteita suomenkielisissä ylioppilasesseissä. Lisäksi Virtanen (2015) hyödyntää teoriaa väitöskirjassaan, jossa tutkii akateemisia kirja-arvioita moniäänisenä toimintana. Machaalinen (2022) aivan hiljattain ilmestyneessä väitöskirjassa teorian avulla taas tutkitaan pörssiyritysten vuosikertomuksia.

2.2.1 Sisältösuhteet

Elaboraatio-suhteessa eli laajennoksessa (eng. *elaboration*) satelliitti tarjoaa ytimeä jostakin lisätietoa (Komppa 2012: 46). Laajennoksia on erilaatuisia, esimerkiksi kokonaisuuden yksittäinen osa, prosessin vaihe, yleistys ja esimerkki tai tarkennus (Mann & Taboada 2005–2023; Komppa 2012: 46).

Arvioinnissa (eng. *evaluation*) satelliitti arvottaa ydintä (Mann & Taboada 2005–2023). Thompson ja Mann puhuvat nimenomaan positiivisesta arvioinnista, mutta Kompan väitöskirjan perusteella tulkitsem, että arviointi voi olla myös negatiivista,

kunhan se liittyy kirjoittajan käsitykseen siitä, onko ytimessä esitetty asia hyvä vai huono (Thompson & Mann 1988: 277; Komppa 2012: 48–50).

Tulkintasuhteessa (*interpretation*) on ytimenä jokin väite tai toteamus, josta kirjoittaja esittää satelliitissa valmiin tulkinnan (Komppa 2012: liite 2). Tulkintasuhde muistuttaa paljon arviointisuhdetta. RST-verkkosivujen mukaan näiden ero on se, että arviointisuhde ilmaisee positiivista (tai negatiivista) suhtautumista ytimessä esiteltyyn sisältöön, kun taas tulkinta esittää minkä tahansa muun tulkinnan ytimessä esitetystä asiasta (Mann & Taboada 2005–2023).

Ei-tahdonalainen syy (*non-volitional cause*) on suhde, jossa satelliitti antaa syyn ytimessä esitetylle tapahtumalle. Syy on yleensä jokin ihmisestä riippumaton asia, eikä aktiivinen toimija ole esillä. Ei-tahdonalainen seuraus (*non-volitional result*) taas on samankaltainen, mutta siinä ytimessä esitetty tilanne on aiheuttanut satelliitissa kuvatun seurauksen. (Komppa 2012: liite 2). Ero kahden edellä mainitun välillä on siis lähinnä siinä, onko keskiössä syy vai seuraus. Ei-tahdonalaisessa syyssä ytimessä on tapahtuma ja satelliitissa sen syy, ei-tahdonalaisessa seurauksessa taas ytimessä on jokin tapahtuma ja satelliitissa sen seuraus. Käytännössä tämä vaikuttaa siihen, kumpi esitetään ensin, syy vai seuraus. Annan esimerkin, jonka olen keksinyt itse. (Y) merkitsee ydintä ja (S) satelliittia.

Ei-tahdonalainen syy: *Rantakivet ovat hyvin sileitä (Y), sillä meri hioo niitä (S).*

Ei-tahdonalainen seuraus: *Eilen oli kuuma ja aurinkoinen päivä (Y). Selkäni paloi auringossa (S).*

Selkeyden vuoksi mainitsen, että on olemassa myös tahdonalainen syy ja tahdonalainen seuraus (*volitional cause* ja *volitional result*). Ero edellisiin on se, että näissä suhteissa korostuu jokin aktiivinen toimija, usein ihminen (Komppa 2012: liite 2). Niitä ei aineistosta löytynyt, joten en käsittele niitä tarkemmin.

Olosuhde (*circumstance*) esittelee satelliitissa tietoa ytimessä kerrotun asian olosuhteista. (Komppa 2012: 50). Ratkaisussa (*solutionhood*) satelliitti esittää ongelman ja ydin esittää ongelmaan ratkaisun. Tarkoituksessa (*purpose*) taas ytimessä mainitaan jokin toiminta tai teko, jonka toteutuminen aiheuttaisi satelliitissa esitetyn asian, joka ei ole vielä tapahtunut. Toisin sanoen kirjoittaja haluaa lukijan tunnistavan, että ytimessä esitetyn asian tarkoitus on saada satelliitissa mainittu asia tapahtumaan. (Thompson & Mann 1988: 276).

2.2.2 Esitystapasuhteet

Väitteen kertauksessa (eng. *restatement*) nimensä mukaisesti kerrataan väite. Ytimen katsotaan olevan kirjoittajan tarkoituksen ja tavoitteiden kannalta keskeisempi osa, ja satelliitti toimii kertauksena. (Komppa 2012: liite 2)

Orientoinnissa (*orientation*) satelliitti valmistaa lukijaa vastaanottamaan ytimestä esitetyn sisällön (Komppa 2012: liite 2). Lähtökohtaisesti siis satelliitti on ennen ydintä ja pohjustaa ytimen sisältöä jollain tavalla. Taustasuhteessa (*background*) satelliitti on ensin ja se valmisteleo lukijaa ymmärtämään ytimestä esitetyn asian (Thompson & Mann 1988: 273).

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

Aineistoni sisältää 153 sanomalehti Keskisuomalaisen Lyhyet-palstalla julkaistua viestiä. Olen kerännyt kaikki palstalla julkaistut viestit aikaväliltä 16.–22.11.2022 eli seitsemän päivän ajalta. Totesin tämän sopivaksi aineiston laajuudeksi, sillä viestejä oli melko paljon ja kaikilta viikonpäiviltä. Keräsin aineiston kopioimalla ne verkkolehdestä ja liittämällä ne yhteen tekstitiedostoon. Tämän jälkeen liitin kaikki viestit laskentataulukkoon, jossa toteutin viestien luokittelun.

Lyhyet-palsta ilmestyy joka päivä ja on melko aktiivinen. Kirjoittajat ottavat kantaa erilaisiin päivänpolttaviin aiheisiin, kuten politiikkaan tai maakunnan tapahtumiin. Jokaisessa viestissä on nimimerkki. Lyhyet-palstan nimimerkit eroavat verkon käyttäjänimistä siinä, että toisin kuin käyttäjänimet, nimimerkkien ei tarvitse olla ainutkertaisia. Useampi ihminen voi siis valita saman nimimerkin. Toisaalta sama ihminen voi valita palstalle kirjoittaessaan joka kerta eri nimimerkin. Suuri osa nimimerkeistä on kertaluontoisia, eivätkä samat nimimerkit muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tunnu toistuvan palstalla. Lisäksi aineistoni nimimerkit tuntuvat usein toimivan suhteessa tekstiin, eivätkä välttämättä viittaa puhujaan. Nimimerkkejä voidaan kuitenkin tutkia osittain samoin kuin verkon käyttäjänimiäkin.

On kuitenkin syytä huomata, että palstalle viestit lähetetään enimmäkseen tekstiviesteinä, eikä kirjoittaja täten pääse erikseen osoittamaan nimimerkkiään. Olen puhunut 22. marraskuuta 2022 puhelimesta Keskisuomalaisen pääkirjoitustoimittaja Anita Kärjen kanssa. Kärki kertoi, että jokaiseen viestiin halutaan nimimerkki, sillä niiden avulla kirjoittajat voivat viitata muihin viesteihin. Hänen mukaansa useat kirjoittajat liittävätkin viestinsä loppuun nimimerkin tapaisen osan, mutta jollei sellaista ole, toimitus katkaisee osan viestistä nimimerkkiin tai joskus sopiva nimimerkki saatetaan jopa keksiä. Nimimerkiksi valitaan usein viestin loppuosa, mutta se, mikä on nimimerkkiä, voi olla toimituksen tulkintaa ja taittoon liittyvä ratkaisu (Kärki 2022). Olen ottanut tämän huomioon niin, että keskityn analysoimaan, millainen vaikutelma

lukijalle syntyy viesteistä ja niiden nimimerkeistä sellaisina kuin ne on lehdessä julkaistu.

Käytän metodina teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Siinä aiempi teoria toimii apuna aineiston analysoinnissa ja luokittelussa. Teoria ei sido sitä, miten aineisto hankitaan. Havainnot nousevat itse aineistosta, mutta teoria otetaan avuksi niiden luokittelussa. Usein luokat on muodostettu valmiiksi aiemman teorian pohjalta, ja aineistosta nousevat havainnot pyritään sopeuttamaan niihin. (Tuomi & Sarajarvi 2009: 97, 117).

Kuten aiemmin todettu, Hämäläinen ja Stommel ovat tutkimuksissaan luokitelleet aineistonsa nimimerkkejä. Olen laatinut näiden luokkien pohjalta oman jaottelun, joka on seuraavanlainen:

1. Henkilönnimet
2. Muut erisnimet
3. Henkilöön viittaavat yleisnimet
4. Muut yleisnimet ja substantiivilausekkeet
5. Muut kielen ilmaukset

Pyrin jakamaan kaikki nimimerkit johonkin näistä luokista, mutta jätän luokittelun ulkopuolelle sellaiset nimimerkit, joita en pysty luotettavasti tunnistamaan, esimerkiksi tuntemattomat lyhenteet ja kirjainyhdistelmät. Tällä luokittelulla pyrin saamaan lisää tietoa siitä, eroavatko palstan nimimerkit aiemmista verkkonimimerkkien pohjalta saaduista tuloksista. Luokittelun suoritin käymällä nimimerkit läpi ja jakamalla ne eri luokkiin puhtaasti kielenaineksen, pääasiassa sanaluokkien, perusteella.

Jätin luokittelematta nimimerkit, joiden tulkitsin olevan muuta kieltä kuin suomea, sekä sellaiset, jotka sisälsivät lyhenteen, jota en voinut tunnistaa. Esimerkiksi nimimerkkien *Propheta* ja *Future* tulkitsin olevan vieraskielisiä. Erisnimiksi tulkitsemiani nimimerkkejä en kuitenkaan luokitellut suomenkielisiksi tai vieraskielisiksi, sillä nimet ovat yleisesti tunnistettavissa eikä nimen kielellistä alkuperää aina voikaan määrittää. Lyhenteistä taas osa todennäköisesti oli esimerkiksi nimikirjaimia, mutta en voi mitenkään varmistua siitä. Yhden lyhenteen, nimimerkin *Y.L.E.*, kuitenkin tulkitsin tarkoittavan Suomen Yleisradioyhtiö Yleä, joten sen olen luokitellut. Tämä luokittelu vastaa ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni.

Lisäksi analysoin aineistoani retorisen rakenteen teorian näkökulmasta. Analysoisiosassa tarkastelen sekä viestejä että nimimerkkejä ja luokittelen niiden välisiä retorisia suhteita. Käytän analyysissäni perusyksiköinä viestiä ja nimimerkkiä. Useimmiten retorisen rakenteen teoriassa analyysiyksikkönä toimii lause, joten joudun niputtamaan useampia lauseita tai virkkeitä sisältävät viestit yhdeksi analyysiyksiköksi. En

analysoi erikseen viestien lauseiden välistä jäsentymistä, vaan pyrin määrittämään, mitä tarkoitusta viesti kokonaisuutena ajaa suhteessa nimimerkkiin. Joudun osittain suhtautumaan joustavasti vaatimukseen siitä, että jokaisella yksiköllä tulisi olla itsenäinen merkitys (Thompson & Mann 1988: 250). Aineistoni viestit nimimerkkeineen on kirjoitettu hyvin lyhyesti ja ytimekkäästi, joten osa rakenteista on hieman vajavaisia tai elliptisiä. Tekstinosilla kyllä on omat merkityksensä, mutta niiden löytäminen vaatii usein tulkintaa.

Olen jättänyt tässäkin kategoriassa luokittelematta ne nimimerkit, jotka toisessa analyysissä jäivät vaille luokkaa. Lisäksi olen tulkinnut osan nimimerkeistä tämän analyysitavan kannalta epärelevantiksi. Esimerkiksi pelkät henkilönnimet ja henkilöön viittaavat erisnimet olen suoraan merkinnyt tunnisteella ei-relevantti, sillä katson niiden olevan lähinnä allekirjoituksia, eivätkä ne täten sovi retorisen rakenteen teoriaan.

Käytännössä toteutin analyysin niin, että kävin laskentataulukosta läpi kaikki viestit ja nimimerkit. Ensin luokittelin ne nimimerkkiluokkiin kirjoittamalla viereiseen sarakkeeseen, mitä luokkaa nimimerkki edustaa. Sen jälkeen kävin aineiston uudestaan läpi retorisen rakenteen teorian näkökulmasta ja kirjoitin retoriset suhteet uuteen sarakkeeseen. Tutkimukseni on kvalitatiivinen tutkimus, mutta seuraavassa osassa esitän tekemäni luokittelun myös taulukkoina, joista näkyy eri nimimerkkiluokkien ja eri retoristen suhdetyyppien määrät aineistossani. Määrät on esitelty lähinnä mielenkiinnon vuoksi, mutta taulukot myös auttavat vertailemaan eri luokkien suhteellista suuruutta ja eri suhdetyyppien esiintymisten määrää. Tämä auttaa hahmottamaan, mitkä niistä ovat aineistoni kannalta keskeisimpiä.

4 ANALYYSI

Hämäläisen mukaan verkon käyttäjänimien perusteella voidaan tunnistaa käyttäjä (Hämäläinen 2016: 398). Tekstiviestipalstan nimimerkit eroavat kuitenkin verkon käyttäjänimistä siinä, että ne eivät ole ainutkertaisia, eikä niitä ole mitenkään varattu kellekään tietylle käyttäjälle. Myös Lyhyet-palstalla kirjoittajat viittaavat toisiinsa nimimerkkien avulla, joten tunnistamisen kriteeri kuitenkin täyttyy.

4.1 Käyttäjänimitutkimukseen perustuva luokittelu

Olen luokitellut nimimerkit semantiikan ja sanaluokkien perusteella teoriakohdassa esitettyihin luokkiin. Ilman luokkaa jäi 14 nimimerkkiä. Suurin osa kuuluu luokkaan muut kielen ilmaukset. Tämä selittyy sillä, että nimimerkeissä oli paljon verbin sisältäviä ilmauksia, joita ei voi asettaa muihin luokkiin. Seuraavaksi esittelen kaikki luokat ja käyn läpi sitä, millaisia nimimerkkejä niissä on.

Taulukko 1 Nimimerkkien luokat ja määrät

Luokka	Nimimerkkien määrä
Henkilönnimet	13
Muut erisnimet	2
Henkilöön viittaavat yleisnimet	17
Muut yleisnimet ja substantiivilausekkeet	30
Muut kielen ilmaukset	77
Ei luokkaa	14

Jaottelusta näkyy kuitenkin hyvin se, että aineistoni nimimerkit poikkeavat Hämäläisen (2016: 406) ja Stommelien (2007: 150) tuloksista, joissa suuri osa nimimerkeistä oli joko henkilönnimiä tai muita substantiiveja. Etenkin Stommelien tuloksissa huu-dahduksen tai jonkin verbimuodon sisältäviä nimimerkkejä oli hyvin vähän (2007: 150). Hämäläisen aineistoissa esiintyi kyllä jonkin verran niin kutsuttuja muita kielen ilmauksia (2016: 406). Omassa aineistossani näitä oli silti huomattavasti enemmän. Tutkimuksen luokat kuitenkin eroavat tämän tutkimuksen luokista, joten suoraa vertailua ei voi tehdä.

Luokittelematta jääneitä nimimerkkejä on 14 kappaletta, jonka katson olevan niin pieni määrä, ettei se vaikuta analyysini luotettavuuteen. Lisäksi luokan nimimerkit ovat sellaisia, ettei niitä olisi voinut juuri tutkia, koska niiden viittauskohde ja merkitys eivät ole tiedossa.

Henkilönnimiä löysin 13 kappaletta. Osa nimistä oli suomalaisia etunimiä, kuten *Ahti* ja *Eero*. Laskin tähän luokkaan myös sellaiset nimimerkit, jotka tulkitsin henkilöiden lempinimiksi, kuten *Make* ja *Marsa*. Lisäksi joukossa oli tunnetuiden henkilöiden nimiä, kuten *Vladimir* (viittanee Vladimir Putiniin) sekä kolmeen tunnettuun diktaattoriin viittaava *Stalin*, *Lenin*, *Kim Jong Un*. Kiinnostavaa oli, että luokka on varsin miesvaltainen. Kaikki viralliset etunimet olivat miesten etunimiä, kuten myös kaikki tunnetut henkilöt, joihin viitattiin. Lempinimiksi luokittelemisani nimimerkeissä on tietysti epävarmaa, mistä nimestä ne on muodostettu. *Make* on yleensä Markus-nimisen miehen lempinimi, mutta esimerkiksi *Marsa* voisi oman tulkintani mukaan viitata mihin vain sukupuoleen. Otanta on kuitenkin pieni, ja miehennimien suuri määrä voi toki selittyä myös sattumalla.

Tulkintani mukaan osa kirjoittajista on yksinkertaisesti valinnut nimimerkikseen oman etunimensä, sillä osa nimistä on melko perinteisiä ja yleisiä suomalaisia nimiä. Tulkintaa tukee se, että muunkinlaiset viestit usein allekirjoitetaan omalla nimellä. Seuraavassa esimerkissä (1) nimimerkki on allekirjoituksen kaltainen. Esitän kaikki esimerkit alkuperäisessä kieliasussaan. Viestien nimimerkit on erotettu kursiiivilla.

- 1) On se hienoa että tulee kaasuasemia, mutta olisihan mukavaa kun olisi myöskin kaasua ei pelkät kuoret.

Ahti

Lisäksi on nimimerkkejä, joissa on jonkun tunnetun henkilön nimi. Näissä tapauksissa nimimerkki voi viitata esimerkiksi siihen henkilöön tai henkilöihin, jotka ovat puheenaiheena. Näin tapahtuu esimerkissä (2). Toisessa esimerkissä (3) kirjoittaja sen sijaan lainaa Tapio Rautavaaran kappaletta *Laulu Dnjeprille* ja on valinnut nimimerkin *Putin* täten ikään kuin esiintyen Putinina. Tarkoituksena on kenties spekuloida, mitä Venäjän presidentti mahtaa ajatella ja kommentoida Venäjän hyökkäysso-
taa Ukraina.

- 2) Kun sossut sössii 15.11. Sosialisti/ kommunistimaissa johtajia ihailaan sokeasti, kuten Sdp:n kannattajat Marinia.

Stalin, Lenin, Kim Jong Un

- 3) "Viimeisen kerran katson Dnepriin ennen kuin lähdän täältä pois. Jäljellä on nyt muistoni vain. Kellastuu lehdet, syksy on."

Vladimir

Muita erisnimiä löysin kaksi kappaletta: *Y.L.E* sekä *Kepu*. Vaikka luokka on pieni, on sen olemassaolo silti perusteltua, sillä olen halunnut kartoittaa erisnimien osuutta aineistosta. Molemmissa tapauksissa nimimerkki viittaa puheena olevaan asiaan. Esimerkissä (4) nimimerkki vain toistaa jo aiemmin mainitun *Kepun* (vakiintunut lempinimi Suomen Keskustalle). Esimerkissä (5) vasta nimimerkki paljastaa tahon, johon viestin kritiikki viittaa.

- 4) Hallitus ei voi tehdä päätöksiä kun kepu jarruttaa.

Kepu

- 5) Näkövammoista yleisin on puna-vihersokeus ilman elimellistä syytä, korjaantuisi avaamalla molemmat silmät.

Y.L.E.

Henkilöön viittaavia yleisnimiä on 17 kappaletta. Suuri osa viittasi jotenkin henkilön ammattiin tai muuhun titteliin, esim. *Metsänomistaja*, *Kasvatusalan ammattilainen* sekä *Auramies*. Tulkitsin, että moni tällainen nimimerkki tuo esiin jonkin kirjoittajaa kuvaavan asian, kuten ammatin tai muun roolin, joka liittyy viestissä esitettyyn asiaan. Nimimerkki voi joko korostaa asiantuntemusta (6), tai pyrkiä perustelemaan, miksi kirjoittaja kirjoittaa aiheesta ja miksi se häntä koskettaa (7).

- 6) Puheterapia jonot kasvaa, kuulokesukupolvien lapset eivät opi puhumaan. Nimetkää lapselle asioita ympärillä, luurit pois korvilta!

Kasvatusalan ammattilainen

- 7) Keskustan vähäinenkin suosio romuttuu "ennallistamisasetuksessa". EU:lla ei saa olla sananvaltaa Suomen metsiin.

Metsänomistaja

Kuten erisnimienkin kohdalla, myöskään henkilöön viittaavista yleisnimistä osa ei kuitenkaan viitannut ollenkaan itse kirjoittajaan, vaan johonkuhun viestissä käsiteltyyn henkilöön.

- 8) En ole kateellinen, mutta en arvosta suomalaisia miljoonaurheijoita. Ovat vain verokarkureita jopa veropelkureita.

Muun maan kannattajia

- 9) Voi Gettomasa, en ole yhtäkään sinun runonlausunta biisiä kuunnellut enkä taatusti tule kuuntelemaan.

Pelle

Esimerkissä (8) kirjoittaja selvästi viittaa nimimerkissä niihin suomalaisiin miljoonaurheilijoihin, joita kuvailee muun maan kannattajiksi. Nimimerkki tuntuu olevan suoraa jatkoa aiemmalle viestille, mikä vahvistaa tulkintaa. Esimerkin (9) nimimerkki *Pelle* voisi tietysti olla myös kirjoittajan nimi tai muuten viitata kirjoittajaan. Tulkitsin sen kuitenkin Gettomasaan viittaavaksi, sillä sanan halventava sävy sopii viestissä ilmituotuun kriittiseen suhtautumiseen.

Muita yleisnimiä ja substantiivilausekkeita oli 30. Aineistoni luokista tämä ja seuraava olivat jossain määrin sekalaisempia kuin aiemmin esitellyt. Toisaalta tässä luokassa oli enemmän sellaisia nimimerkkejä, joihin on mielekästä soveltaa retorisen rakenteen teoriaa. Esittelen tässä yleisesti, millaisia nimimerkkejä löysin.

Luokasta löytyi monenlaisia substantiiveja. Osa nimimerkeistä toi ilmi kirjoittajien suhtautumista aiemmin esitettyyn asiaan tai esitti jonkinlaisen toiveen tai vaatimuksen. Tätä ilmiötä käsittelen enemmän luvussa 4.2.

Osa taas oli jokin sana, joka liittyi viestissä esitetyn asian aihepiiriin, osa kiinteämmin, osa löyhemmin. Nämä nimimerkit toimivat aihetunnisteen tavoin, ks. esimerkit (10) ja (11).

- 10) Olisiko paljon pyydetty jos ammattiliittojen toimihenkilöt paljastaisivat oman työehtosopimuksensa jäsenille.

Ay- toimihenkilöt

- 11) Kallista on (9.11.), ei voimalaitoksia ole kukaan yksityistänyt.

Sähköverkko

Muut kielen ilmaukset -luokka oli luokista kaikkein monipuolisin ja myös laajin. Kuten edellä on mainittu, tähän luokkaan kuuluivat kaikki verbin sisältävät ilmaisut, kaikki adjektiivit sekä muut sellaiset nimimerkit, joita ei voinut luokitella substantiivilausekkeiksi. Tämän luokan nimimerkit olivatkin vähiten nimimäisiä.

Osa jatkoi suoraan viestin viimeistä lausetta, vaikka välillä välissä olikin piste tai muu lopetusmerkki (12). On mahdotonta sanoa, onko kirjoittaja itse tarkoittanut nimimerkkiosan nimimerkiksi, vai onko kyseessä toimituksen muokkaus.

- 12) Suomalaisten enemmistö on ei-sosialistinen. Kepu taistelee kentällä – toiset huutaa katso-mossa. Oppositio.

Haukkuu hampaattomana

Osassa nimimerkki oli viestin viimeinen lause tai virke (13). Näistä tapauksista osa on suuremmin sidoksissa viestiin ja osa taas erillisiä, irrallisia lisäyksiään. Käsitte- len näitä retorisen rakenteen teorian näkökulmasta luvussa 4.2. Lisäksi löysin adjek- tiiveja ja muita sanoja. Annan alla joitain esimerkkejä siitä, kuinka erilaisia aineiston nimimerkit ovat (13), (14), (15).

13) Keskusta ärhentelee kun kannatus vaan laskee ja nojailee oppositioon.

Meneeköhän suteen?

14) Tuttua on Novan toiminta, palautteeseen ei ikinä vastattu.

Turhaa, aivan turhaa

15) Taas meidät kietoo pehmeään syliinsä hämärä. Nautitaan nyt, sillä muutaman viikon kulut- tua räikeä auringonvalo vie ilon.

Siinä

4.2 Retorisen rakenteen teoria

Retorisen rakenteen teorian näkökulmasta kaikkia nimimerkkejä ei voinut tar- kastella. Tulkitsin esimerkiksi kaikki henkilönnimet ja henkilöön viittaavat yleisnimet teorian kannalta epärelevanteiksi, sillä ne toimivat perinteisen nimimerkin tapaan al- lekirjoituksenomaisina, eivätkä ole missään varsinaisessa retorisessa roolissa. Myös sellaiset tapaukset, joissa nimimerkki oli suoraa jatkoa viestin viimeiselle lauseelle, toisin sanoen niissä oli sama pääverbi, olivat epärelevantteja, sillä ne eivät täyttäneet vaatimusta analyysiyksiköiden itsenäisestä luonteesta. Lisäksi oli noin 31 kappaletta sellaisia nimimerkkejä, joita en voinut luokitella mihinkään luokkaan, sillä ne eivät tuntuneet sopivan mihinkään olemassa olevaan luokkaan, mutta niistä ei kuitenkaan löytynyt riittävästi yhteisiä tekijöitä. Retorisen rakenteen teoria auttaa kuitenkin tul- kitsemaan aineistoni suurimpia luokkia, muita yleisnimiä ja muita kielen ilmauksia.

Tässä aineistossa ytimet ja satelliitit eivät täysin noudattaneet Thompsonin ja Mannin luonnehdintaa siitä, että ytimet ovat itsenäisiä kokonaisuuksia ja satelliitit taas lisäosia, joita ei voisi ymmärtää ilman ydintä (1988: 266–268). Usein ydin olisi jää- nyt hieman hämäräksi ilman satelliittia, ja satelliitin taas olisi voinut jotenkuten ym- märtää ilman ydintäkin. Silti aineistossani pitää paikkansa, että ydin on kokonaisu- den kannalta pääasia ja satelliitti taas lisäys. Vaikka osien merkitykset sinänsä olivat ymmärrettävissä yksinäänkin, jäisi niiden relevanssi hämärän peittoon, eikä lukija välttämättä ymmärtäisi, miksi asia on sanottu.

Seuraavaksi esittelen aineistosta löytämiäni retorisia suhteita. Analysoin laajemmin ne suhteet, joita esiintyi aineistossani enemmän kuin kerran. Yksittäistapaukset jätän tarkemman käsittelyn ulkopuolelle.

Taulukko 2 Retoriset suhteet ja niiden määrät aineistossani

	Retorinen suhde	määrä
sisältösuhteet	elaboraatio	10
	tausta	7
	arviointi	7
	tulkinta	5
	tarkoitus	5
	olosuhde	2
	ratkaisu	1
	ei-tahdonalainen syy	1
	ei-tahdonalainen seuraus	1
esitystapasuhteet	väitteen kertaus	11
	orientointi	3
	myönnytys	1
	oikeutus	1
	todiste, näyttö	1
	ei relevantti	52
	ei luokkaa	14
	luokittelematta jääneet	31

4.2.1 Sisältösuhteet

Elaboraatio suhde oli aineistossani toiseksi yleisin. Sitä esiintyi kymmenesti. Myös Komppa kuvaa väitöskirjassaan elaboraatiota hyvin keskeiseksi suhteeksi aineistossaan (Komppa 2012: 46). Oman aineistoni elaboraatioissa eli laajennoksissa viesti on poikkeuksetta ydin ja nimimerkki satelliitti. Onkin melko luonnollista, että ydinasia esitellään ennen laajennosta. Viesteissä esitettiin jokin toteamus, johon nimimerkki sitten esitti lisähuomion tai tarkennuksen. Esimerkissäni (16) kirjoittaja ensin kehuu Naseria kovasta työstä ja sitten lisää, että tällä on oikea asenne. Kirjoittajat kommentoivat usein lehdessä ilmestyneitä uutisia. On todennäköistä, että Naser viittaa johonkuhun, josta lehti on hiljattain kirjoittanut.

16) Onnittelut Naserille kovasta työstä.

Oikea asenne sinulla

Arviointisuhdetta esiintyi seitsemän kertaa. Näissä kaikissa viesti toimi ytimenä, joka esitteli jonkin tilanteen, ja nimimerkki toimi satelliittina, joka jollain tavalla arvotti toimintaa.

17) Huom! Kyllä nyt Fortumin johto iloitsee, kun Suomen kansa polvillaan maksaa johdon boonukset ja runsaat palkkiot.

Herrat osaa

18) Kävin kokouksessa Helsingissä, taksimatka maksoi 2 viikkoa sitten 35 e. Nyt hinta oli 80 e.

Hyvä poliitikot!

Osa viesteistä oli kokonaisuudessaan affektiivisia. Esimerkissä (17) affektiivisuus tulee esiin jo viestissä, kun kirjoittaja toteaa, että ”Suomen kansa polvillaan maksaa johdon boonukset ja runsaat palkkiot”. Suhtautuminen tulee esiin etenkin, kun kirjoittaja kuvailee Suomen kansan olevan ”polvillaan”. Nimimerkissä esiin tuotu ironia vielä korostaa tulkintaa. Larjavaara kuvaa ironiaa epäsuoraksi kielenkäytöksi ja kielelliseksi leikittelyksi, jossa tahallaan poiketaan totuudesta. Näin syntyy ristiriitaisen välille, mitä sanotaan ja mikä taas on oletusarvoista asiayhteydessä. Kun epäsuhta tulkitaan ironiaksi, lausuma onkin järkeenkäypä. (Larjavaara 2006: 525–526). Tässä viestissä ristiriita syntyy, kun nimimerkki näennäisesti kehuu niinkutsuttuja ”herroja”, vaikka todellinen tarkoitus on kritisoida Fortumin johtoa. Ironia on aina tulkinanvaraista ja usein melko hienovaraista, mutta sen tarkoituksena on aina pilkkaaminen tai kritisointi. Tunnistamista helpottaa, että ironiaa käytetään usein yhteyksissä, joissa se on odotusarvoista (mts. 527). Olen pyrkinyt tunnistamaan viesteissä esiintyvää ironiaa erilaisista ristiriidoista ja affektiivisista sanavalinnoista.

Osa viesteistä oli suhteellisen neutraaleja, ja vasta nimimerkistä paljastui kirjoittajan kanta. Tämä näkyy esimerkissä (18). Voisikin tulkita, että kirjoittajat ovat tällä ratkaisulla tavoitelleet jonkinlaista käännettä tai yllättävää elementtiä. Kaikissa arviointisuhdetta toteuttavista viesteissä oli ironiaa, mitä aiempi teoriansi retorisen rakenteesta ei juuri mainitse. Tämä huomataan sekä esimerkistä (17) että (18).

Löysin viisi kappaletta tulkintasuhteita. Näillekin tyypillistä oli tietty affektiivisuus tai kannanotto, mikä on tietysti mielipidekirjoitukselle tyypillistä ylipäätään.

19) Kävin pankissa olisin maksanut osan lämmitysremontista vuosien käteissästöillä piti täyttää lomake mistä rahat on peräisin.

Stasilandia

20) Ilmatieteen nykyinen mittaushistoria alkaa vuodesta 1961!

Se on lyhyt aika

Esimerkissä (19) kirjoittaja mainitsee suhteellisen yleisen ilmiön, eli pankkien rahanpesua ehkäisevät varotoimet. Vasta nimimerkki *Stasilandia* paljastaa lukijalle, mitä kirjoittaja ajattelee. Luokittelin tämän tulkinta- enkä arviointisuhteeksi siitä syystä, että kirjoittaja ei suoraan ota kantaa siihen, onko asia hyvä vai huono, vaan se jää lukijan jatkotulkinnan ja historiantuntemuksen varaan. Stasi viittaa Itä-Saksan salaiseen poliisiin (saksaksi *Ministerium für Staatsicherheit*), joka tarkkaili ja vakoili kansalaisiaan.

Tarkoitusta esiintyi myös viidesti. Tätä suhdetta kirjoittajat tuntuivat käyttävän, kun he esittivät jonkinlaista vaatimusta tai toimintaehdotusta. Tämä suhde oli useimmiten hyvin selkeästi tunnistettavissa, sillä ytimessä eli viestissä käytettiin useimmiten imperatiivimuotoa ja satelliitissa eli nimimerkissä taas jokin tapahtuma. Esimerkissä (21) on käytetty imperatiivia. Konditionaalinen käyttö nimimerkissä alleviivaa asioiden suhdetta entisestään, sillä se korostaa sitä, ettei asia (terveenä pysyminen) vielä ole vallitseva asiantila, mutta se voitaisi saavuttaa ytimessä esitetyn kehotuksen avulla.

- 21) Käyttäkää hyvät asiakkaat edelleen niitä maskeja kun tulette taksiin.
Pysyttäisi terveenä töissä

Löysin lisäksi yhden olosuhteen, ratkaisun, ei-tahdonlaisen syyn sekä ei-tahdonlaisen seurauksen.

4.2.2 Esitystapasuhteet

Aineistossani kaikkein yleisin suhde oli väitteen kertaus, joka esiintyi peräti 11 kertaa. Tämä suhde näyttäytyi niin, että itse viestissä oli varsinainen asia (ydin) ja nimimerkissä jonkinlainen parin sanan tiivistys keskeisimmästä asiasta. Usein viesti eli ydin oli täysin ymmärrettävä sellaisenaankin, eikä nimimerkkiä olisi välttämättä tarvittu, mutta kirjoittajan tavoitteena on kenties ollut toiston avulla vahvistaa sanomaansa. Taustalla saattaa olla myös vain tarve saada viestiin jokin nimimerkki.

- 22) Järvelinin Heikki Toivakasta se puhuu aina asiaa.
Joka kerta

- 23) Ja mistä Venäjä neuvottelisi? Meilläpäin toimintaa kutsutaan kiristykseksi. Se on rikos.
Rikolliset asialla

Taustasuhdetta esiintyi teksteissä seitsemästi. Näissä tapauksissa viestiosa toimi satelliittina, joka nimensä mukaisesti taustoitti ytimenä toimivaa nimimerkkiä. Ytimessä esitettiin usein jokin ehdotus tai vaatimus. Esimerkissä (24) ydin sisältää ehdotuksen Vladimir Putinin lisänimestä. Satelliitista ilmenee, mistä ja kenestä puhutaan sekä miksi tällainen ehdotus ylipäänsä tehdään.

24) Moni hallitsija on historian saatossa saanut lisänimen Suuri, Pieni tms.

Kävisikö Vladimir Ontuva?

Orientointia esiintyi aineistossa kolmesti. Näissä suhteissa viesti valmisteli lukijan nimimerkissä esitettyyn väitteeseen tai vaatimukseen. Esimerkki (25) on nähdäkseni hyvin tyypillinen orientaationsuhde. Tässä esimerkissä orientointi tapahtuu retorisen kysymyksen avulla.

25) Mitä epärealistista on siinä, että Venäjä vetäytyisi omien rajojensa sisäpuolelle?

Vuoden 2013 rajat voimaan

Löysin lisäksi yhden myönnytyksen, yhden oikeutuksen ja yhden todisteen.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni avasi nimimerkkien käyttöä tekstiviestipalstalla ja osoitti muun muassa, että nimimerkkejä ei aina käytetä kuvaamaan kirjoittajaa. Aineistossa erilaisia erisnimiä oli melko vähän, mikä yllätti tutkijankin.

Analyysistä ilmeni, että suurin osa nimimerkeistä oli niin sanottuja muita kielen ilmauksia. Erilaisia erisnimiä, substantiiveja ja substantiivilausekkeita oli alle puolet koko aineistosta. Tulokset eroavat Stommelín (2007) ja Hämäläisen (2016) aineistoista etenkin juuri erisnimien määrässä, joita heidän aineistoissaan oli huomattavasti enemmän. Nimimerkkien valinta liittyi tässä aineistossa huomattavasti vähemmän kirjoittajan identiteetin representointiin.

Lisäksi havaitsin, että retorista suhteista yleisimpiä olivat elaboraatio, väitteen kertaus, arviointi ja tulkinta. Myös Kompan (2012: 178) tulokset oman aineistonsa keskeisistä suhdetyypeistä ovat melko yhteneviä. Aineistot ja tulokset eivät kuitenkaan ole täysin vertailukelpoisia, sillä aiempi retorisen rakenteen teorian tutkimus on keskittynyt erityyppisiin aineistoihin. Kompan aineiston tekstit ovat pidempiä ja aineisto laajempi. Niistä löytyi myös laajempien tekstinosien välisiä suhteita (mts. 178), joita omassa aineistossani ei ollut, todennäköisesti viestien lyhyiden vuoksi.

Molempien luokittelujen ulkopuolelle jäi ainoastaan 14 nimimerkkiä, jotka tulkitsin erikieliseksi tai jotka sisälsivät tunnistamattomissa olevan lyhenteen. Kaikki loput nimimerkit oli mahdollista luokitella merkityksen perusteella johonkin laatimistani luokista. Luokat olivat perin erikokoisia, sillä pienimmässä luokassa oli vain kaksi nimimerkkiä ja suurimmassa 77. Toisaalta retorisen rakenteen teorian avulla onnistuin analysoimaan tarkemmin juuri näitä suurempia luokkia. Siksi voikin sanoa, että luokittelut täydensivät toisiaan. Retorisen rakenteen teorian voi katsoa antaneen lisää tietoa nimimerkkien käyttötavoista.

On vaikeaa tai jopa mahdotonta sanoa varmasti, mitkä nimimerkeistä olivat toimituksen katkaisemia ja mitkä tarkoituksellisia. Toisaalta voidaan pitää todennäköisenä, että palstalle kirjoittajat myös itse lukevat palstaa, joten aiemmat havainnot ja käsitys nimimerkin konventioista ovat saattaneet ohjata heitä viestin loppuosan

muotoilemisessa. Voi siis ajatella, että toimitus vaikuttaa tälläkin tavoin palstan nimimerkkeihin.

Tutkimus jatkoi aiempaa nimimerkkien tutkimusperinnettä soveltaen sitä uudentyypiseen aineistoon, joka julkaistaan myös painettuna. Lisäksi katson retorisen rakenteen teorian tuoneen tutkimukseen uudenlaista tekstintutkimuksen näkökulmaa, jota ei aiemmin ole nimistöntutkimuksessa juuri käytetty.

On kuitenkin syytä huomata, että tutkimuksen otanta oli pieni, eikä siitä voi vetää voimakkaita johtopäätöksiä. Aineisto on ensinnäkin kerätty vain yhdestä lehdestä yhden viikon ajalta. Toiseksi toimitus on voinut vaikuttaa nimimerkkeihin. Tutkimuksen heikkoudeksi voidaan katsoa myös se, että suurehko osa nimimerkeistä jäi luokittelematta retorisen rakenteen teorian näkökulmasta. Retorisissa suhteissa on myös paljon monitulkintaisuutta; saman viestin voisi joskus analysoida usealla eri tavalla. Toinen tutkija olisi voinut tehdä erilaisia tulkintoja ja saada erilaiset tulokset.

Tutkimastani ilmiöstä voisi tehdä jatkotutkimusta. Saman asetelman voisi toistaa eri lehdestä otetuilla nimimerkeillä ja mahdollisesti laajemmalla aineistolla. Lisäksi nimimerkkejä voisi analysoida muillakin tekstintutkimuksen metodeilla kuten analysoimalla niiden puhefunktioita. Tekstiviestipalsta on myös aineistona kiinnostava muunkin kuin nimimerkkien näkökulmasta. Viesteistä voisi tutkia esimerkiksi diskursseja tai siellä mainittujen eri henkilöiden, esimerkiksi poliitikkojen, representaatioita.

LÄHTEET

- Bhatia, Vijay 2004: *Worlds of Written Discourse – a Genre-based view*. Advances in applied linguistics. London: Continuum.
- Hämäläinen, Lasse 2016: Suomalaisten verkkoyhteisöjen käyttänimet. – *Virittäjä* 120 (3) s. 398–422
- Hämäläinen, Lasse & Haasio, Ari 2019: Vakava leikki: tiedonjakaminen, identiteetti ja leikillisuus suomalaisen seksichatin nimimerkeissä. *WiderScreen* 21(1-2).
<http://widerscreen.fi/numerot/2019-1-2/vakava-leikki-tiedonjakaminen-identiteetti-i-jaleikillisuus-suomalaisen-seksichatin-nimimerkeissa/> 21.11.2022
- Juvonen, Riitta 2010: Evaluoiva *että*-yhdyslause ja retoriset rakenteet suomenkielisessä ylioppilasaineessa. – *Virittäjä* 114 (1). s. 39–70. <https://journal.fi/virittaja/article/view/4311>
- Komppa, Johanna 2012: *Retorisen rakenteen teoria suomi toisena kielenä -ylioppilaskokeen kirjoitelman kokonaisrakenteen ja kappalejaon tarkastelussa*. Helsinki: Unigrafia Oy.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8164-4>
- KS = Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 166. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja Kielikone 2012. – <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/> 13.4.2023
- Kärki, Anita 2022: Puhelimessa käyty keskustelu. 22.11.2022.
- Larjavaara, Matti 2008: Pragmasemantiikka. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 1077. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Mann, William & Thompson, Sandra 1988: Rhetorical structure theory. Toward a functional theory of text organization. *Text* 8, 243–281.
- Machaal, Sanna 2022: *Sidosryhmien äänet pörssiyritysten vuosikertomusten narratiivisen osion resurssina*. Acta Wasaensia 479. Vaasa: Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-007-8>
- Mann & Taboada 2005–2023: Relation Definitions. *Rhetorical Structure Theory -kotisivut*.
<http://www.sfu.ca/rst/01intro/definitions.html> 15.3.2023.
- Stommel, Wyke (2007). Mein Nick bin ich! –Nicknames in a German Forum on Eating Disorders. *Journal of Computer-Mediated Communication* 1 (13) s. 141–162
<https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00390.x>
- Taboada, Maite & Mann, William 2006: Rhetorical structure theory: looking back and moving ahead. – *Discourse Studies* 8 (3), s. 423–459.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi
- Virtanen, Mikko 2015: *Akateeminen kirja-arvio moniäänisenä toimintana*. Helsinki: Unigrafia.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1760-1>
- Virtanen, Mikko & Hiidenmaa, Pirjo 2020: *Tekstintutkimus. Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*. Luodonpää-Manni, Milla; Hamunen, Markus; Konstenius, Reetta; Miestamo, Matti; Nikanne, Urpo & Sinnemäki, Kaius (toim.) s. 831–863. Helsinki: SKS.f
- Machaal, Sanna 2022: *Sidosryhmien äänet pörssiyritysten vuosikertomusten narratiivisen osion resurssina*. Acta Wasaensia 479. Vaasa: Vaasan yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-395-007-8>
- Virtanen, Mikko 2015: *Akateeminen kirja-arvio moniäänisenä toimintana*. Helsinki: Unigrafia.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-1760-1>